

GEWONE ZITTING 2021-2022

11 JANUARI 2022

VERENIGDE VERGADERING
VAN DE
GEMEENSCHAPPELIJKE
GEMEENSCHAPSCOMMISSIE

ONTWERP VAN ORDONNANTIE

**tot verlenging van het temporele
toepassingsgebied van de ordonnantie van
14 oktober 2021 betreffende de uitbreiding van
het COVID Safe Ticket in geval van
noodzakelijkheid voortvloeiend uit een
specifieke epidemiologische situatie**

VERSLAG

uitgebracht namens de commissie
voor de Gezondheid en Bijstand aan personen

door mevr. Khadija ZAMOURI (N)

Aan de werkzaamheden van de commissie hebben deelgenomen:

Vaste leden: mevr. Delphine Chabbert, de heer Ibrahim Dönmez, mevr. Véronique Jamouille, mevr. Magali Plovie, mevr. Farida Tahar, de heer David Leisterh, mevr. Viviane Teitelbaum, mevr. Marie Nagy, de heren Juan Benjumea Moreno, Gilles Verstraeten, mevr. Khadija Zamouri.

Plaatsvervangers: de heer Luc Vancauwenberge, mevr. Céline Fremault.

Ander lid: de heer Jan Busselen.

Zie:

Stuk van de Verenigde Vergadering:

B-103/1 – 2021/2022: Ontwerp van ordonnantie.

SESSION ORDINAIRE 2021-2022

11 JANVIER 2022

ASSEMBLÉE RÉUNIE
DE LA COMMISSION
COMMUNAUTAIRE
COMMUNE

PROJET D'ORDONNANCE

**prolongeant le champ d'application
temporel de l'ordonnance
du 14 octobre 2021 relative à l'extension
du COVID Safe Ticket en cas de
nécessité découlant d'une situation
épidémiologique particulière**

RAPPORT

fait au nom de la commission
de la Santé et de l'Aide aux personnes

par Mme Khadija ZAMOURI (N)

Ont participé aux travaux de la commission :

Membres effectifs : Mme Delphine Chabbert, M. Ibrahim Dönmez, Mmes Véronique Jamouille, Magali Plovie, Farida Tahar, M. David Leisterh, Mmes Viviane Teitelbaum, Marie Nagy, MM. Juan Benjumea Moreno, Gilles Verstraeten, Mme Khadija Zamouri.

Membres suppléants : M. Luc Vancauwenberge, Mme Céline Fremault.

Autre membre : M. Jan Busselen.

Voir :

Document de l'Assemblée réunie :

B-103/1 – 2021/2022 : Projet d'ordonnance.

I. Inleidende uiteenzetting van de heer Alain Maron, lid van het Verenigd College

Het lid van het Verenigd College heeft voor de commissieleden de volgende toespraak gehouden:

« 1. Voorgeschiedenis

1.1. Overzicht

Het Covid Safe Ticket (hierna: CST) werd ingevoerd bij het samenwerkingsakkoord van 14 juli 2021, met een beperkt toepassingsgebied, zowel wat de duur betreft, als vanuit materieel standpunt, aangezien het alleen betrekking had op massa-evenementen en proef- en pilootprojecten.

Doordat de gezondheidssituatie aan het einde van vorige zomer erop achteruit is gegaan, werd er een akkoord gesloten tussen de federale overheid en de gefedereerde entiteiten in het Overlegcomité, om het gebruik van het CST te verruimen.

Zo werd het samenwerkingsakkoord van 14 juli 2021 gewijzigd bij het samenwerkingsakkoord van 27 september 2021.

Sinds de stemming over de ordonnantie heeft de Federale Staat een epidemische noodtoestand afgekondigd bij koninklijk besluit van 28 oktober 2021, bekrachtigd door de wet van 10 november 2021.

Het samenwerkingsakkoord van 14 juli 2021 werd dus weer gewijzigd om rekening te houden met deze epidemische nood situatie en ook de ordonnantie van 14 oktober 2021 werd in die zin gewijzigd.

Als gevolg van de epidemische nood situatie worden massa-evenementen en discotheken op federaal niveau geregeld, terwijl de andere sectoren (horeca, beurzen en congressen, sport- en fitnesscentra, inrichtingen in de culturele, feestelijke en recreatieve sector en zorgvoorzieningen voor kwetsbare personen) verder door de gefedereerde entiteiten worden geregeld.

Sinds de invoering van het CST, zoals bepaald bij ordonnantie van 14 oktober 2021, hebben we gezien dat de andere entiteiten ook dit instrument hebben ingevoerd en dat het gaat om een middel om de verspreiding van Covid-19 te bestrijden waarop het Overlegcomité heeft gerekend.

Overeenkomstig artikel 5, § 3, en 6 van de ordonnantie van 14 oktober 2021 heeft het Verenigd College bovendien elke maand de mogelijkheid geëvalueerd om het gebruik van het CST te beëindigen en de nota aan het Verenigd College werd u maandelijks bezorgd.

1.2. Verlenging van het CST en procedures in het kader ervan

Aangezien het CST werd ingevoerd voor een periode van drie maanden, rees de vraag over de verlenging ervan.

I. Exposé introductif de M. Alain Maron, membre du Collège réuni

Le membre du Collège réuni a tenu devant les commissaires le discours suivant :

« 1. Rétroactes

1.1. Historique

Le Covid Safe Ticket (ci-après : CST) a été introduit par l'accord de coopération du 14 juillet 2021, avec un champ d'application limité, tant dans la durée que du point de vue matériel, puisqu'il ne concernait que les événements de masse et les projets pilote.

Par suite de la dégradation de la situation sanitaire à la fin de l'été passé, un accord est intervenu entre l'autorité fédérale et les entités fédérées en Comité de concertation afin d'élargir le recours au CST.

L'accord de coopération du 14 juillet 2021 a ainsi été modifié par l'accord de coopération du 27 septembre 2021.

Depuis le vote de l'ordonnance, l'État fédéral a déclaré l'état d'urgence épidémique par arrêté royal du 28 octobre 2021, confirmé par la loi du 10 novembre 2021.

L'accord de coopération du 14 juillet 2021 a donc été de nouveau modifié afin de tenir compte de cette situation d'urgence épidémique et l'ordonnance du 14 octobre 2021 a également subi une modification en ce sens.

La situation d'urgence épidémique a eu comme conséquence que les événements de masse et les discothèques sont régis par le niveau fédéral, alors que les autres secteurs (horeca, les foires et congrès, les centres de sport et de fitness, les établissements du secteur culturel, festif et récréatif et les établissements de soins pour personnes vulnérables) restent régis par les entités fédérées.

Depuis l'instauration du CST, conformément à l'ordonnance du 14 octobre 2021, on a vu que les autres entités ont également instauré cet instrument et qu'il s'agissait d'un moyen de lutte contre la propagation du Covid-19 sur lequel comptait le Comité de concertation.

Par ailleurs, conformément aux articles 5, § 3, et 6 de l'ordonnance du 14 octobre 2021, le Collège réuni a évalué tous les mois la possibilité de mettre fin à l'utilisation du CST et la note au Collège réuni vous a été transmise mensuellement.

1.2. Prolongation du CST et démarches y afférentes

Le CST ayant été instauré pour un délai de trois mois, la question de sa prolongation s'est donc posée.

Het advies van de Risk Assessment Group (RAG) werd gevraagd over het gebruik van het CST in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

In dat advies van 6 december 2021, dat aan u is bezorgd, staat dat het Brussels Hoofdstedelijk Gewest op basis van de epidemiologische evaluatie van 1 december 2021 zich op alarmniveau 5 bevindt. Verwijzend naar het algemene advies van de RAG over het gebruik van het CST, en ook het specifieke advies voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest van 30 september, beveelt de RAG nog steeds het gebruik van het CST aan in de sectoren die in het samenwerkingsakkoord zijn bepaald. De RAG herinnert er ook aan dat het gebruik van het CST geen op zichzelf staande maatregel kan zijn om de circulatie van het virus onder controle te krijgen, en dat standaard beschermingsmaatregelen zoals afstand houden en/of het dragen van mondmaskers moeten worden gehandhaafd, met name in geval van contact met personen die een risico lopen op ernstige Covid-19 en in situaties waarin het dragen van een masker mogelijk is (bijvoorbeeld in de culturele sector).

Ook werd een nieuw advies gevraagd, dat op 7 januari 2022 werd uitgebracht en waarin het standpunt van de RAG wordt bevestigd.

Ook de toepassing van het CST werd geëvalueerd.

Het bleek echter moeilijk om het effect van het CST alleen op de ontwikkeling van de Covid-19-cijfers te kwantificeren. Het CST werd immers op 15 oktober 2021 ingevoerd, met een gecontroleerde inwerkingtreding vanaf 1 november 2021 en in dat tijdsbestek was het niet mogelijk om betrouwbare wetenschappelijke gegevens te verzamelen en te analyseren.

De efficiëntie van het CST wordt momenteel geëvalueerd. De evaluatie wordt uitgevoerd door het Regeringscommissariaat Corona op vraag van het Overlegcomité van 17 november 2021.

Verder werd in het kader van de verlenging overleg gepleegd met de verschillende gefedereerde entiteiten. Het overleg heeft plaatsgevonden op 17 december 2021 in aanwezigheid van de Federatie Wallonië-Brussel, Vlaanderen, het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en de Cocof.

1.3. Adviezen van de Raad van State en van de Gegevensbeschermingsautoriteit

De Raad van State drong erop aan dat er overlegd zou worden met de entiteiten, en dat overleg vond dus plaats op 17 december 2021.

De Raad van State heeft ook geadviseerd om de titel van de ordonnantie te wijzigen, wat ook werd gedaan.

Ook heeft de Raad gesuggereerd om een term te wijzigen (het gebruiken van het woord « vervangen » in plaats van het woord « gewijzigd »). Die suggestie werd ook gevolgd.

Overeenkomstig met wat ze in eerdere adviezen heeft aangegeven, heeft de Gegevensbeschermingsautoriteit verzocht om met feitelijke en concrete elementen aan te tonen dat het

L'avis du Risk Assessment Group (RAG) a été demandé quant à l'utilisation du CST en Région de Bruxelles-Capitale.

Cet avis du 6 décembre 2021, qui vous a été fourni, indique que, sur la base de l'évaluation épidémiologique en date du 1er décembre 2021, la Région de Bruxelles-Capitale a un niveau d'alerte 5. Renvoyant vers l'avis générique du RAG sur l'utilisation du CST ainsi que vers l'avis spécifique pour la Région de Bruxelles-Capitale, daté du 30 septembre 2021, le RAG recommande toujours l'utilisation du CST dans les secteurs prévus dans l'accord de coopération. Le RAG rappelle également que l'utilisation du CST ne peut être une mesure isolée pour ramener la circulation du virus sous contrôle et que les mesures de barrière standard telles que la distance et/ou le port de masques buccaux doivent être maintenues, notamment en cas de contact avec des personnes à risque de Covid-19 sévère et dans les situations où le port d'un masque est possible (par exemple dans le secteur culturel).

Un nouvel avis a par ailleurs été demandé et remis en date du 7 janvier 2022, qui confirme la position du RAG.

Une appréciation de l'application du CST a par ailleurs été effectuée.

Il s'est cependant avéré que l'incidence du CST seul sur l'évolution des chiffres du Covid-19 est difficile à quantifier. En effet, le CST a été introduit le 15 octobre 2021, avec une entrée en vigueur contrôlée à partir du 1er novembre 2021, et ce délai n'a pas permis de récolter et d'analyser des données scientifiques fiables.

Une évaluation de l'efficacité du CST est en cours. Elle a été diligentée auprès du Commissariat Corona à la demande du Comité de concertation du 17 novembre 2021.

Par ailleurs, une concertation s'est tenue avec les différentes entités fédérées dans le cadre de la prolongation. Elle s'est déroulée le 17 décembre 2021 en présence de la Fédération Wallonie-Bruxelles, de la Flandre, de la Région de Bruxelles-Capitale et de la Cocof.

1.3. Avis du Conseil d'État et de l'Autorité de protection des données

Le Conseil d'État a insisté sur la tenue de la concertation avec les entités, qui s'est donc déroulée le 17 décembre.

Le Conseil d'État a également conseillé de modifier le titre de l'ordonnance, ce qui a été réalisé.

Il a également suggéré de modifier un terme (utiliser le mot « remplacé » à la place du mot « modifié »). Cette suggestion a bien été suivie.

L'Autorité de protection des données a quant à elle, conformément à ce qu'elle avait indiqué dans des avis antérieurs, invité à montrer à l'aide d'éléments factuels et con-

CST doeltreffend is in het bereiken van zijn doelstelling namelijk het beperken van de circulatie van het virus door veiligere plaatsen te creëren met een lager risico op overdracht van het virus, teneinde verzadiging van het ziekenhuisstelsel te voorkomen.

Voorts neemt de Autoriteit nota van de verlenging van de toepassing van het CST met een periode van drie maanden.

Op dit punt vind ik dat de adviezen van de RAG een degelijke wetenschappelijke basis vormen wat betreft het belang van het gebruik van het CST.

II. Inhoud van het ontwerp van ordonnantie

Het ontwerp van ordonnantie die u werd voorgelegd is heel kort, aangezien ze tot doel heeft om het gebruik van het CST tot 14 april 2022 te verlengen, behalve in het geval van verlenging, die goedgekeurd is overéénkomstig en met toepassing van artikel 6.

De voorwaarden van de toepassing, zoals ze zijn bepaald in de ordonnantie van 14 oktober 2021 blijven dus ongewijzigd: het CST zal van toepassing blijven in dezelfde sectoren (die verschillen naargelang de pandemiewet al dan niet is geactiveerd) die essentiële diensten zoals het openbaar vervoer, openbare diensten, onderwijsactiviteiten en winkels en winkelcentra uitsluiten.

Het CST zal, zoals dat momenteel het geval is, enkel worden gevraagd vanaf de leeftijd van zestien jaar.

Er zijn twee uitzonderingen op dit principe: de massa-evenementen en zorgvoorzieningen voor kwetsbare personen. Daar wordt het CST vanaf de leeftijd van twaalf jaar gevraagd en die leeftijd zal binnenkort worden opgetrokken tot twaalf jaar en drie maanden.

Bovendien zal de maandelijks evaluatie van de relevantie van de handhaving van het CST door het Verenigd College behouden blijven. ».

II. Algemene bespreking

De heer David Leisterh wijst erop dat zijn partij liever heeft dat de verlenging of de opheffing van het CST worden onderworpen aan objectieve criteria.

Het commissielid merkt op dat de memorie van toelichting een nuance aanbrengt in de evaluatie van de regeling: er wordt gesteld dat de maatregel slechts doeltreffend « *blijkt* » te zijn.

Volgens de spreker is de beperking van de vrijheden enkel toelaatbaar wanneer het wettelijk kader strikt gerespecteerd wordt; hij is evenwel van mening dat artikel 6, tweede lid, van de ordonnantie van 14 oktober 2021 in dit geval niet nageleefd wordt. Volgens zijn interpretatie zou die bepaling (« *Ten laatste een maand voor het verstrijken van de maatregel, mag het Verenigd College aan de Verenigde Vergadering voorstellen om een nieuwe ordonnantie aan te nemen ten einde de ingevoerde regeling te verlengen* ») hebben vereist dat de Verenigde Vergadering de verlenging van het CST uiterlijk

crets que le CST est efficace pour atteindre son objectif, à savoir limiter la circulation du virus en créant des lieux plus sûrs et à moindre risque de transmission du virus, et ce, afin d'éviter une saturation du système hospitalier.

Pour le surplus, l'Autorité prend note de la prolongation, pendant une durée de trois mois, de l'application du CST.

Sur ce point, j'estime que les avis du RAG constituent une base scientifique sérieuse quant à l'intérêt de l'utilisation du CST.

II. Contenu du projet d'ordonnance

Le projet d'ordonnance qui vous est présentée est très court puisqu'il vise à prolonger l'utilisation du CST jusqu'au 14 avril 2022, sauf prorogation adoptée conformément à et en application de l'article 6.

Les conditions d'application telles que définies dans l'ordonnance du 14 octobre 2021 restent donc inchangées : le CST sera appliqué pour les mêmes secteurs (qui diffèrent selon que la loi pandémie soit activée ou pas) qui excluent les services essentiels comme les transports publics, les services publics, les activités éducatives et les magasins et centres commerciaux.

Le CST ne pourra, comme actuellement, être demandé qu'aux visiteurs à partir de 16 ans.

Il y a deux exceptions à ce principe : les événements de masse et les établissements de soins pour personnes vulnérables, où il est demandé à partir de l'âge 12 ans, qui sera prochainement porté à 12 ans et trois mois.

Par ailleurs, l'évaluation mensuelle par le Collège réuni de la pertinence du maintien du CST est conservée. ».

II. Discussion générale

M. David Leisterh rappelle que sa formation politique eût préféré que le maintien ou la levée du CST fussent subordonnés à des critères objectifs.

Le commissaire relève que l'exposé des motifs nuance l'évaluation du mécanisme : on peut y lire que la mesure « *semble* » seulement montrer son efficacité.

Pour l'orateur, la restriction de libertés n'est admissible que dans le strict respect du cadre légal ; or, il estime que l'article 6, alinéa 2, de l'ordonnance du 14 octobre 2021 précitée a été méconnu en l'espèce : selon son interprétation, cette disposition (« *Au plus tard un mois avant l'expiration de la mesure, le Collège réuni peut proposer à l'Assemblée réunie d'adopter une nouvelle ordonnance en vue de proroger le régime mis en place* ») eût voulu que l'Assemblée réunie adoptât la prolongation du CST au plus tard le 14 décembre 2021 et non, comme elle s'apprête à le faire, le 13

op 14 december 2021 zou hebben moeten aannemen en niet, zoals nu het geval is, op 13 januari 2022, namelijk de dag voor het verstrijken van de maatregel.

De volksvertegenwoordiger merkt op dat de verlenging van het CST de Brusselse bevolking er niet toe heeft aangezet zich te laten vaccineren en dat de campagnes om de bevolking ertoe aan te moedigen zich te laten vaccineren, zoals de actie *Covid Breakers*, weinig succes hebben. Daarom moedigt de spreker aan dat men blijft zoeken naar maatregelen om de vaccinatiegraad te verhogen en de achterstand van Brussel op dat gebied in te halen.

Tot slot dringt de spreker erop aan dat het Verenigd College de Verenigde Vergadering regelmatig op de hoogte brengt van de evolutie van de pandemie.

De heer Gilles Verstraeten betreurt op zijn beurt dat er geen gekwantificeerde drempels zijn vastgesteld voor de verlenging of de opheffing van het CST. Hij betreurt eveneens de bevoegdheden die bij de ordonnantie van 14 oktober 2021 aan het Verenigd College zijn verleend, want hij vindt die in strijd met het legaliteitsbeginsel. Daarom zal hij zich opnieuw onthouden bij de stemming over het besproken ontwerp. Hij zal niet tegen het ontwerp stemmen, want het CST zou kunnen bijdragen tot het beperken van de verspreiding van Covid-19: het is nu weliswaar duidelijk dat het CST niet het adequate instrument is om vaccinatie aan te moedigen, maar het zou niettemin een beschermend effect kunnen hebben. Dat effect is echter nog niet wetenschappelijk bewezen. Daarom zal de volksvertegenwoordiger de conclusies van het onderzoek waarmee het Regeringscommissariaat Corona werd belast, aandachtig lezen.

Bijna drie maanden na de inwerkingtreding van de verlenging van het CST blijft het commissielid twijfels hebben over de doeltreffendheid van de maatregel: zoals vaak het geval is bij de aanpak van de pandemie, vaardigt Brussel strenge maatregelen uit, maar slaagt het er niet in ze te doen naleven. Het gebruik van het CST op het terrein is dus uiterst variabel. Beschikt het Verenigd College over cijfers over het aantal controles die in elke gemeente werden uitgevoerd en over het aantal boetes die enerzijds aan de burgers en anderzijds aan de exploitanten werden opgelegd?

De spreker onderstreept de wetenschappelijke consensus over de noodzaak van een booster dosis van het vaccin om een goed beschermingsniveau te behouden, de besmettingsgraad binnen de perken te houden en overbelasting van de ziekenhuizen te voorkomen. Op dat vlak heeft het Brussels Gewest een grote achterstand op de andere deelgebieden. Is het daarom de bedoeling dat het CST op termijn alleen geldig zal zijn, op voorwaarde dat men een herhalingsvaccinatie kan aantonen? Wat zouden de daar gevolg van in Brussel zijn, gelet op het geringe aantal personen die een booster dosis hebben gekregen?

Mevrouw Véronique Jamouille deelt mee dat haar fractie het besproken ontwerp steunt. Ze zal niet van harte stemmen voor de beperking van de vrijheden, want de verlenging van het CST komt daarop neer, maar ze zal het wel doen, omdat dit instrument in de strijd tegen de pandemie volgens haar nog

janvier 2022, c'est-à-dire la veille de l'expiration de la mesure.

Le député observe que l'extension du CST n'a pas incité la population bruxelloise à se faire vacciner et que les campagnes de sensibilisation à la vaccination – l'action *Covid Breakers*, par exemple – ne rencontrent que peu de succès. L'intervenant encourage donc à poursuivre l'exploration de mesures à même de renforcer la couverture vaccinale et de résorber le retard bruxellois en la matière.

L'intervenant insiste enfin pour que le Collège réuni fournisse régulièrement à l'Assemblée réunie des informations actualisées sur l'évolution de la pandémie.

M. Gilles Verstraeten regrette à son tour que des seuils chiffrés n'aient pas été retenus pour encadrer le maintien ou la levée du CST. Il déplore également les habilitations laissées au Collège réuni par l'ordonnance du 14 octobre 2021, qu'il juge contraires au principe de légalité. Ces réserves justifient qu'il s'abstiendra à nouveau sur le présent texte. Il ne votera pas contre le projet car le CST pourrait contribuer à limiter la propagation de la Covid-19 : s'il est désormais manifeste qu'il n'est pas l'outil adéquat pour inciter à la vaccination, il pourrait néanmoins exercer un effet protecteur. Cet effet n'est cependant pas encore scientifiquement établi ; aussi le député sera-t-il attentif aux résultats de l'étude confiée au Commissariat Corona du gouvernement.

Près de trois mois après l'entrée en vigueur de l'extension du CST, le commissaire persiste à douter de l'effectivité de la mise en œuvre de ce dispositif : comme souvent dans le cadre de la gestion de la pandémie, Bruxelles édicte des mesures sévères mais échoue à les faire appliquer. Le respect du CST sur le terrain s'avère ainsi extrêmement variable. Le Collège réuni dispose-t-il de chiffres sur le nombre de contrôles effectués dans chaque commune et sur le nombre d'amendes infligées à des citoyens, d'une part, et à des exploitants, d'autre part ?

L'orateur souligne l'accord scientifique sur la nécessité d'une dose *booster* de vaccin pour maintenir un bon niveau de protection, contenir le taux de contamination et éviter la saturation des hôpitaux. La Région bruxelloise présente à cet égard un important retard par rapport aux autres entités fédérées. Est-il dès lors prévu que le CST, à terme, ne soit plus valable qu'à condition de justifier d'un rappel vaccinal ? Quelles en seraient les conséquences à Bruxelles, vu le faible nombre de personnes ayant reçu une dose *booster* ?

Mme Véronique Jamouille annonce le soutien de son groupe au texte à l'examen. Ce ne sera pas de gaieté de cœur qu'elle votera en faveur de la restriction des libertés que constitue la prolongation du CST, mais elle s'y résoudra parce que le maintien de cet outil de lutte contre la pandémie

ingrijpendere maatregelen, zoals de sluiting van hele sectoren, kan voorkomen.

Bovendien wenst de volksvertegenwoordiger zo snel mogelijk kennis te nemen van de lopende evaluatie van de efficiëntie van het systeem.

De heer Juan Benjumea Moreno kaart de proportionaliteit van de verlenging van het CST aan. Volgens hem wordt met de maatregel een legitiem doel nagestreefd (namelijk het aantal infecties onder controle te houden en aldus overbelasting van de ziekenhuizen te voorkomen), maar hij plaatst vraagtekens bij de adequaatheid ervan: met de nieuwe varianten zou vaccinatie voortaan veel minder bescherming bieden tegen de overdracht van de ziekte; als zulks het geval is, zou het CST zijn doel niet meer kunnen bereiken. Bovendien merkt de volksvertegenwoordiger op dat, in tegenstelling tot wat de vorige spreker heeft verklaard, het CST niet heeft belet dat bepaalde sectoren werden gesloten. In de memorie van toelichting staat evenwel dat de maatregel doeltreffend blijkt te zijn. Daarom zal het commissielid voor het besproken ontwerp stemmen. Hij zou een eventuele bijkomende verlenging van het CST echter enkel steunen indien objectief wordt aangetoond dat de maatregel geschikt is om het nagestreefte doel te bereiken.

Mevrouw Magali Plovie stemt in met de aanbevelingen van het Federaal Instituut voor de bescherming en de bevordering van de Rechten van de Mens onder punt 4 van [advies nr. 6/2021](#) van 7 december 2021. Voor haar partij is het CST geen doel op zich, maar een instrument om de sluiting van bepaalde sectoren te voorkomen. Ze zal met tegenzin voor de huidige tekst stemmen, rekening houdend met de vijfde Covid-19-golf, de besmettelijkheid van de Omikron-variant, de druk op het zorgsysteem (ziekenhuizen en eerste lijn), het alarmniveau 5 en het recente arrest van het Hof van Beroep van Luik dat concludeert dat de maatregel « *objectief, noodzakelijk en proportioneel* » is, maar ze zal de gevolgen van het uitstel van uitspraak waartoe de rechter in kort geding van de rechtbank van eerste aanleg van Brussel heeft beslist, aandachtig volgen « *in afwachting van de uitspraak van het Grondwettelijk Hof over de hangende beroepen en vragen* », alsook de lopende evaluatie van de efficiëntie van het systeem en de toekomstige besprekingen op federaal niveau over de invoering van nieuwe maatregelen, waaronder de verplichte vaccinatie.

Mevrouw Khadija Zamouri vraagt wanneer het onderzoek van het Regeringscommissariaat Corona over de efficiëntie van het CST beschikbaar zal zijn.

De volksvertegenwoordiger maakt zich zorgen over de recente ontwikkelingen: ongeveer 20% van het zorgpersoneel is met ziekteverlof en bijgevolg verbieden sommige ziekenhuizen nu de meeste bezoeken uit angst dat de rest van hun personeel – dat nochtans grotendeels gevaccineerd is – besmet wordt, ten koste van de patiënten.

Volgens de spreker moet de prioriteit blijven liggen bij het verbeteren van de vaccinatiegraad: het is bewezen dat gevaccineerden beter beschermd zijn tegen Covid-19. De maatregelen om de vaccinatiegraad te verhogen moeten dan ook

permettra selon elle d'éviter des mesures plus attentatoires encore, telles que la fermeture de secteurs d'activité entiers.

La députée se dit en outre impatiente de pouvoir prendre connaissance de l'évaluation, en cours, de l'efficacité de ce dispositif.

M. Juan Benjumea Moreno se penche sur la proportionnalité de la prolongation du CST. Si cette mesure poursuit à ses yeux une finalité légitime (à savoir : endiguer les infections et, partant, obvier à la saturation des hôpitaux), l'orateur s'interroge sur son caractère adéquat : il semble en effet qu'avec les nouveaux variants, la vaccination protège désormais beaucoup moins contre la transmission de la maladie ; or, si tel était le cas, le CST cesserait d'être susceptible de permettre la réalisation du but recherché. En outre, le député fait observer, *contra* la préopinante, que le CST n'a pas empêché que certains secteurs d'activité soient actuellement fermés. Il ressort néanmoins de l'exposé des motifs que la mesure semble montrer son efficacité. Aussi le commissaire votera-t-il en faveur du projet à l'examen. Il ne soutiendrait toutefois une éventuelle prorogation supplémentaire du CST qu'à condition que soit objectivement démontrée l'adéquation de cette mesure à l'objectif poursuivi.

Mme Magali Plovie se range aux recommandations de l'Institut fédéral pour la protection et la promotion des droits humains, sous le point 4 de l'[avis n° 6/2021](#) du 7 décembre 2021. Pour la formation politique à laquelle appartient la députée, le CST n'est pas une fin en soi mais un outil pour éviter la fermeture de certains secteurs d'activité. Elle votera à contrecœur en faveur du présent texte, compte tenu du contexte de la cinquième vague de Covid-19, de la contagiosité du variant Omicron, de la pression sur le système médical (hôpitaux et première ligne de soins), du niveau d'alerte 5 et du récent arrêt de la Cour d'appel de Liège concluant que la mesure est « *objective, nécessaire et proportionnée* », mais sera attentive aux suites du sursis à statuer décidé par le juge des référés du Tribunal de première instance de Bruxelles « *dans l'attente que la Cour constitutionnelle se prononce sur les recours et demandes pendants devant elle* », à l'évaluation en cours de l'efficacité du dispositif et aux futurs débats au niveau fédéral sur la mise en œuvre de nouvelles mesures, dont l'obligation vaccinale.

Mme Khadija Zamouri s'enquiert de la date à laquelle sera disponible l'étude du Commissariat Corona du gouvernement évaluant l'efficacité du CST.

La députée s'inquiète des récents développements : ainsi, quelque 20 % du personnel soignant sont en arrêt maladie et, en conséquence, certains hôpitaux interdisent désormais la plupart des visites, de crainte que le reste de leur personnel – pourtant largement vacciné – soit infecté, aux dépens des patients.

Pour l'oratrice, la priorité doit demeurer l'amélioration du taux de vaccination : il est établi que les personnes vaccinées sont mieux protégées contre la Covid-19. Il convient donc de poursuivre les mesures en ce sens. L'accès à la dose

worden voortgezet. De boosterdosis zou nu al toegankelijk moeten zijn voor alle Brusselaars die dat wensen, in de vaccinatiencentra, maar ook in de apotheken, zonder te wachten op de andere deelgebieden. Dat wordt verantwoord door de bevolkingsdichtheid in Brussel.

Aan degenen die de beperking van de vrijheden door het CST aan de kaak stellen, antwoordt het commissielid dat de vrijheid van de een ophoudt waar die van de ander begint: zonder gezondheidsbescherming kunnen wij niet van onze vrijheden genieten. Zij steunt dus het voorliggende ontwerp van ordonnantie.

De spreekster zegt dat het voor een gevaccineerde persoon zeer frustrerend is om te zien dat veel etablissementen niet controleren of hun klanten een geldig CST hebben: zij denken dat zij hen « *een plezier doen* », maar deze klanten zouden liever weten dat zij beschermd zijn! De controles zouden dus moeten worden verscherpt.

Mevrouw Marie Nagy is verbaasd over de terughoudendheid bij de sprekers van de meerderheid, met uitzondering van mevrouw Khadija Zamouri: als het CST een doeltreffend instrument is in de strijd tegen de COVID-19-pandemie, moet de uitbreiding ervan voluit worden gesteund. Zeggen dat het « *met tegenzin* » gebeurt, is het wantrouwen van de bevolking aanwakkeren. Degenen die twifelen aan de relevantie van het instrument, moeten consequent zijn en er niet voor stemmen.

Is het echt een doeltreffend instrument? Niet 100%, natuurlijk, want sinds de uitbreiding van het CST is het alarmniveau verhoogd van 4 naar 5. Het is niet serieus dat het Verenigd College de verlenging ervan voorstelt zonder de Verenigde Vergadering de studie van het Regeringscommissariaat Corona of enig wetenschappelijk bewijs te verstrekken.

De volksvertegenwoordigster gaat nog verder dan de woorden van mevrouw Khadija Zamouri: in haar ervaring heeft de horecasector grotendeels afgezien van de naleving van het CST. Een wet die niet wordt toegepast, ondermijnt echter haar legitimiteit. De culturele sector doet het beter: de grote instellingen (Bozar, de Munt enz.) controleren het CST en de identiteitskaart, andere alleen het CST, maar sommige (het cultureel centrum van Watermaal-Bosvoorde, bijvoorbeeld) oefenen geen enkele controle uit. En deze operatoren denken dat ze hun publiek « *een plezier doen* »! Dat volksvertegenwoordigers van de meerderheid deze houding steunen is onaanvaardbaar, want het verwt de boodschap. De spreekster sluit zich dus aan bij de oproep tot effectieve controles ter plaatse.

Het commissielid merkt op dat het CST momenteel geldig blijft in geval van een positieve zelftest. Welke maatregelen worden genomen om te voorkomen dat een persoon in deze situatie zijn of haar quarantaineverplichting overtreedt en in zieke toestand toegang krijgt tot plaatsen waar het CST vereist is?

De toegang tot vaccinatie is nog nooit zo gemakkelijk geweest – de volksvertegenwoordigster juicht dit toe en dringt aan op verdere decentralisatie-inspanningen. De weerstand onder de Brusselse bevolking blijft groot en de spreekster

booster devrait d'ores et déjà être ouvert à tous les Bruxellois qui le souhaitent, dans les centres de vaccination mais aussi dans les pharmacies, sans attendre les autres entités pour ce faire – la densité de la population bruxelloise le justifie.

À ceux qui fustigent la restriction des libertés que constitueraient le CST, la commissaire répond que la liberté des uns s'arrête où commence celle des autres : sans sécurité sanitaire, nous ne pouvons pas jouir de nos libertés. Aussi soutient-elle le projet d'ordonnance à l'examen.

L'intervenante expose qu'il est très frustrant pour une personne vaccinée de constater que de nombreux établissements ne vérifient pas que leurs clients sont en possession d'un CST valable : ils s'imaginent ce faisant leur « *faire plaisir* », mais ces clients préféreraient se savoir protégés ! Les contrôles devraient donc être renforcés.

Mme Marie Nagy s'étonne des réticences exprimées par les préopinants de la majorité, Mme Khadija Zamouri exceptée : si le CST est un outil efficace de lutte contre la pandémie de Covid-19, il faut en soutenir sans mélange la prolongation. Déclarer qu'on le fait « *à contrecœur* » est de nature à nourrir la défiance de la population. Ceux qui doutent de la pertinence du dispositif doivent se montrer cohérent et ne pas voter en sa faveur.

S'agit-il réellement d'un outil efficace ? Pas à 100 %, manifestement, puisque depuis l'extension du CST, le niveau d'alerte est remonté de 4 à 5. Il n'est pas sérieux que le Collège réuni en propose la prorogation sans fournir à l'Assemblée réunie ni l'étude du Commissariat Corona du gouvernement ni aucune preuve scientifique.

La députée renchérit sur les propos de Mme Khadija Zamouri : d'après son expérience, le secteur horeca a largement renoncé au respect du CST. Or, une loi non appliquée est sapée dans sa légitimité. Le secteur culturel s'en sort mieux : les grandes institutions (Bozar, la Monnaie, etc.) contrôlent le CST et la carte d'identité, d'autres le seul CST, mais certaines (le centre culturel de Watermaal-Boitsfort, par exemple) n'exercent aucun contrôle. Et ces opérateurs croient « *faire plaisir* » à leurs spectateurs ! Que des députés de la majorité soutiennent cette attitude n'est pas acceptable, car cela trouble le message. L'oratrice se joint donc à la demande de contrôles effectifs sur le terrain.

La commissaire note qu'à l'heure actuelle, le CST reste valable en cas d'autotest positif. Quelles mesures sont prises pour empêcher qu'une personne dans ce cas enfreigne son obligation de quarantaine et accède à des lieux soumis au CST alors qu'elle est malade ?

L'accès à la vaccination n'a jamais été aussi aisé – la députée le salue et invite à renforcer les efforts de décentralisation. Les résistances demeurent fortes au sein de la population bruxelloise et l'oratrice espère que les prochains dé-

hoopt dat de komende debatten over verplichte vaccinatie op federaal niveau zullen helpen om die weerstand te overwinnen.

De spreekster zal voor het ontwerp stemmen omdat zij ervan overtuigd is dat het CST kan voorkomen dat de ziekenhuizen overvol zouden raken en de zorg daardoor zou worden uitgesteld.

Mevrouw Céline Fremault bedankt mevrouw Marie Nagy voor haar openhartigheid. Haar eigen partij heeft het principe van het CST als instrument in de strijd tegen de pandemie gesteund, maar heeft de ordonnantie van 14 oktober 2021, die de nadere regels voor de toepassing ervan in het Brussels Gewest vastlegde, niet goedgekeurd. Voor haar fractie ging het erom zich te verzetten tegen de naar haar mening onvoldoende democratische omstandigheden waaronder de parlementaire behandeling van deze tekst heeft plaatsgevonden.

De spreekster zegt dat de doeltreffendheid van het CST in twijfel wordt getrokken door sommige deskundigen, waaronder Yves Coppieters 't Wallant, die verklaart dat het onmogelijk is het effect ervan te isoleren van dat van de andere maatregelen en dat het een vals gevoel van veiligheid en dientengevolge een verslapping van de gedragsregels kan teweegbrengen. De volksvertegenwoordigster ontkent niet elk nut van het instrument als een van de onderdelen van het arsenaal van maatregelen ter bestrijding van de pandemie, maar bij gebrek aan een werkelijke follow-up van de toepassing ervan op het terrein en van een objectieve en transparante evaluatie van de effecten ervan (en, zo nodig, van de verbeterpunten), meent zij niet over de informatie te beschikken die haar in staat zou stellen te bepalen of en hoe het instrument moet worden voortgezet. Meer in het algemeen betreurt de spreekster het dat de Verenigde Vergadering, sinds de inwerkingtreding van de uitbreiding van het CST, haar taak van politieke controle onvoldoende heeft uitgeoefend, gezien de beperking van de vrijheden waarmee zij heeft ingestemd. Om deze redenen zal zij zich van stemming onthouden.

De heer Jan Busselen was tegen de uitbreiding van het CST; hij zal zich ook verzetten tegen de verlenging van deze regeling. Bij de invoering ervan heeft het Verenigd College de nadruk gelegd op het beperkte karakter van het instrument, zowel materieel als in de tijd, maar sindsdien werd het uitgebreid, verlengd en wordt het wellicht binnenkort omgezet in een vaccinatiepaspas, dit alles zonder enig echt democratisch debat of bewijs van doeltreffendheid of evenredigheid. De volksvertegenwoordiger neemt er ook aanstoot aan dat de commissieleden van de meerderheid, tegen het gezond verstand in, bereid zijn de tekst aan te nemen, zelfs voordat de studie van het Regeringscommissariaat Corona, die de geschiktheid ervan moet aantonen, hen is bezorgd.

De spreker betoogt dat het CST niet het gewenste effect op de vaccinatie heeft gehad (het aantal van 14.000 eerste doses per week werd nooit gehaald) en evenmin een vierde en vervolgens een vijfde golf van COVID-19 heeft voorkomen; integendeel, het valse gevoel van veiligheid dat het teweegbracht, heeft de verspreiding van de pandemie misschien versterkt.

Door geen akkoord te bereiken over de terugbetaling van

bats sur l'obligation vaccinale, au niveau fédéral, contribueront à les vaincre.

L'intervenante votera pour le projet car elle est convaincue que le CST permet d'éviter la saturation des hôpitaux et, dès lors, les reports de soins.

Mme Céline Fremault remercie Mme Marie Nagy pour sa franchise. Son propre parti a soutenu le principe du CST, comme outil de lutte contre la pandémie, mais n'a pas approuvé l'ordonnance du 14 octobre 2021 qui en modalisait l'application en Région bruxelloise. Il s'agissait pour son groupe de marquer son opposition aux conditions, insuffisamment démocratiques à son estime, dans lesquelles s'était déroulé l'examen parlementaire de ce texte.

L'intervenante indique que l'efficacité du CST est récusée par certains experts, dont M. Yves Coppieters 't Wallant qui déclare qu'il est impossible d'en isoler les effets de ceux des autres mesures et qu'il a pu créer un faux sentiment de sécurité et, subséquentement, un relâchement des gestes barrières. La députée, quant à elle, ne dénie pas toute utilité au dispositif comme composante, parmi d'autres, de l'arsenal des mesures de lutte contre la pandémie mais, faute d'un réel suivi de son application sur le terrain et d'une évaluation objective et transparente de ses effets (et, le cas échéant, des points d'amélioration), elle est d'avis qu'elle ne dispose pas de l'information qui la mettrait en mesure de déterminer si, et comment, il devrait être poursuivi. Plus généralement, l'oratrice regrette que, depuis l'entrée en vigueur de l'extension du CST, l'Assemblée réunie n'ait pas suffisamment exercé sa fonction de contrôle politique, au regard de la restriction des libertés à laquelle elle a assenti. Pour ces raisons, elle s'abstiendra.

M. Jan Busselen était contre l'extension du CST ; il s'opposera de même à la prorogation de ce régime. Au moment de l'introduire, le Collège réuni avait insisté sur le caractère limité du dispositif, sur les plans matériel et temporel ; il a pourtant depuis été étendu, prorogé et pourrait bientôt être converti en passe vaccinal, le tout sans réel débat démocratique ni preuve véritable d'efficacité ou de proportionnalité. Le député s'offusque d'ailleurs que les commissaires de la majorité, à rebours du sens commun, soient prêts à adopter le texte à l'examen avant même que leur soit transmise l'étude du Commissariat Corona du gouvernement censée en démontrer l'opportunité.

L'orateur expose que le CST n'a pas eu l'effet escompté sur la vaccination (le taux de 14.000 premières doses par semaine n'a jamais été atteint) ni n'a paré la survenue d'une quatrième puis d'une cinquième vague de Covid-19 ; au contraire : le faux sentiment de sécurité qu'il favorisait a peut-être renforcé la propagation de la pandémie.

Faute de parvenir à un accord sur le remboursement des

zelftests hebben de verschillende ministers van Volksgezondheid ervoor gekozen de verantwoordelijkheid af te schuiven op de bevolking, ten koste van een diepe vertrouwensbreuk. De recente aanbeveling dat elk schoolgaand kind wekelijks (of zelfs dagelijks in geval van een risicocontact) een zelftest moet ondergaan, zal elk gezin tientallen euro's kosten. Andere landen, waaronder Portugal, hebben er nochtans voor gekozen dit gratis te maken.

Meer fundamenteel is de spreker van mening dat het CST de chronische desinvestering in de eerstelijnszorg en het ontbreken van een preventiecultuur in de gezondheidszorg niet mag vergoelijken. Als er geen bedden op de intensive care beschikbaar zijn, is dat niet de schuld van de ongevaccineerden of van de niet-naleving van het CST, maar van de ontoereikende middelen die door de federale overheid aan de ziekenhuizen zijn toegekend. Op Brussels niveau ziet de volksvertegenwoordiger geen versterking van de eerste lijn, geen versnelling van het geïntegreerd welzijns- en gezondheidsplan, geen ventilatieplan. Wat de non-profitsector betreft, deze werd pas opnieuw gefinancierd na verscheidene maanden van protest.

Volgens de spreker is het CST het zoveelste voorbeeld van de onderdanigheid van de overheden aan de farmaceutische industrie, die miljarden euro's binnenhaalt terwijl de werknemers gedwongen worden hun eigen maskers of zelftests te betalen en de culturele sector zonder goede reden wordt gesloten. Het is een strafmaatregel die de samenleving polariseert, terwijl er juist behoefte is aan een beleid dat solidair, inclusief en eenvormig is voor het hele land.

Bijgevolg zou de volksvertegenwoordiger, indien hij stemrecht had in de commissie, tegen het voorliggende ontwerp stemmen.

*
* *

De heer Alain Maron, lid van het Verenigd College, legt uit dat de procedure bedoeld bij artikel 6 van de ordonnantie van 14 oktober 2021 wel degelijk werd nageleefd: overeenkomstig die bepaling heeft het Verenigd College de onderhavige tekst een maand vóór het verstrijken van het CST ingediend.

Het voluit ondersteunen van de maatregel sluit niet uit dat men vragen stelt over de efficiëntie en de noodzaak van de verlenging ervan. Integendeel: het is een goede zaak dat die kwesties worden besproken in een democratisch debat.

Het CST is nooit voorgesteld als een stimulans om te vaccineren, maar als een van de instrumenten om de gezondheidsrisico's te reduceren. Een hogere vaccinatiegraad is dan ook geen criterium om de efficiëntie van het systeem te beoordelen – het is hoogstens een positief gevolg ervan. Heeft het CST een vals gevoel van veiligheid gewekt? De vierde golf zou dat kunnen laten vermoeden; ze is echter begonnen in Vlaanderen, waar het CST niet van toepassing was. In dit stadium kan men er dus nog van uitgaan dat dit instrument het mogelijk maakt dat de houders ervan een zo normaal mogelijk leven kunnen leiden zonder het zorgsysteem te overbelasten; het maakt deel uit van de reeks maatregelen die ook in de

autotests, les différents ministres de la Santé publique ont choisi de reporter la responsabilité sur la population, au prix d'une profonde rupture de confiance. La récente recommandation de soumettre tout enfant en âge scolaire à un autotest hebdomadaire (voire quotidien en cas de contact à risque) coûtera des dizaines d'euros à chaque famille. D'autres pays, dont le Portugal, ont pourtant fait le choix de la gratuité.

Plus fondamentalement, l'intervenant est d'avis que le CST ne saurait pallier le désinvestissement chronique dans la première ligne de soins et l'absence d'une culture de prévention en matière de santé. Si des lits de soins intensifs sont indisponibles, ce n'est pas la faute des non vaccinés ou du non-respect du CST, mais de l'insuffisance des moyens alloués aux hôpitaux par l'autorité fédérale. Au niveau bruxellois, le député ne constate aucun renforcement de la première ligne de soins, aucune accélération du plan social-santé intégré, aucun plan de ventilation. Quant au secteur non marchand, il n'a été refinancé qu'à l'issue de plusieurs mois de manifestations.

D'après l'orateur, le CST est un nouvel exemple de la soumission des pouvoirs publics à l'industrie pharmaceutique, qui amasse des milliards d'euros pendant que les travailleurs sont contraints de payer eux-mêmes leurs masques ou leurs autotests et que le secteur culturel est fermé sans raison valable. Il s'agit d'une mesure punitive qui polarise la société, alors qu'il faudrait une politique solidaire, inclusive et uniforme à l'échelle nationale.

En conséquence, s'il disposait du droit de vote en commission, le député se prononcerait contre le projet à l'examen.

*
* *

M. Alain Maron, membre du Collège réuni, explique que la procédure prévue à l'article 6 de l'ordonnance du 14 octobre 2021 a bien été respectée : conformément à cette disposition, le Collège réuni a déposé le présent texte un mois avant la fin de vigueur de l'extension du CST.

Assumer sans mélange cette mesure n'exclut pas de s'interroger sur son efficacité et sur la nécessité de la prolonger. Au contraire : il est bienvenu que ces questions fassent l'objet d'un débat démocratique.

Le CST n'a jamais été présenté comme un incitant à la vaccination, mais comme un des outils de réduction des risques sanitaires. L'augmentation du taux de vaccination ne constitue dès lors pas un critère d'évaluation de l'efficacité du dispositif – tout au plus en forme-t-il un corollaire positif. Le CST a-t-il induit un faux sentiment de sécurité ? La survenue de la quatrième vague pourrait le laisser penser ; néanmoins, elle a commencé en Flandre où le CST n'était pas d'application. À ce stade, on peut donc continuer à considérer que cet outil permet à ses détenteurs de mener une vie aussi normale que possible sans déborder le système de soins ; il s'inscrit dans le panel de mesures à cet effet que

buurlanden werden getroffen (waar ze ook met wisselende kracht worden betwist): vaccinatie, dragen van het mondkapje, beschermingsmaatregelen, telewerk, screening, follow-up van de contacten, identificatie en isolatie van besmette personen. Die maatregelen gaan geenszins gepaard met de oprichting van een politiestaat. Wie zou permanente controle willen op de naleving van alle regels? Als iedereen het er bijvoorbeeld over eens is dat de toepassing van telewerk moet worden gecontroleerd, willen we dan daarom dat de arbeidsinspectie elke dag elk bedrijf controleert? De overheden moeten voorzichtig en bescheiden te werk gaan tegenover de problemen en de onbekende factoren, maar ze moeten ook vastberaden zijn: wanneer ze een maatregel treffen, moet die ook worden toegepast. De boodschap van de overheden is dan ook ondubbelzinnig: het CST moet doeltreffend gebruikt worden en overal gecontroleerd worden waar het de bedoeling is dat het gebruikt wordt. Wordt het altijd en overal gebruikt? Waarschijnlijk niet, maar in de overgrote meerderheid van de gevallen wel, zoals het telewerk in de bedrijven of het dragen van een mondkapje op het openbaar vervoer. Wat meer bepaald de horeca betreft, heeft de spreker trouwens de laksheid waarvan sommige volksvertegenwoordigers hebben gesproken, niet persoonlijk ervaren. De minister president van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is bezig met het consolideren van de cijfers over de controles die door de verschillende politiezones werden uitgevoerd en de boetes die werden opgelegd wegens niet-naleving van het CST. Ze zullen binnenkort openbaar worden gemaakt.

Het CST heeft zijn hoofddoel bereikt, namelijk voorkomen dat het zorgsysteem overbelast wordt. Het zorgsysteem staat onder grote druk en is verzwakt. Het personeel is uitgeput, zowel lichamelijk als emotioneel, maar de patiënten worden nog steeds verzorgd.

De evaluatie van het systeem is aan de gang. Zoals gezegd, is het moeilijk om de specifieke effecten ervan te isoleren binnen de reeks maatregelen die werden getroffen om de gezondheidsrisico's reduceren. Het Regeringscommissariaat Corona zou zijn onderzoek in de komende dagen indienen. Dit document zal, naast een evaluatie van het CST, instrumenten voorstellen om de vaccinatiegraad te verhogen. Daarna zullen er besprekingen worden gehouden die de toekomstige contouren van de aanpak van de pandemie zullen schetsen.

De spreker hoopt dat de besprekingen sereen zullen verlopen en dat er over de conclusies een brede consensus zal worden bereikt, want politiek gekissebis is schadelijk voor de coherentie van het overheidsoptreden. In dat verband wijst de spreker erop dat het CST in alle bevoegde deelgebieden van toepassing is, met kleine verschillen, en dat de meeste politieke partijen die in deze commissie vertegenwoordigd zijn, er aan de macht zijn. Het is onmogelijk vooruit te lopen op de epidemiologische situatie in de komende maanden; er zal te zijner een standpunt moeten worden ingenomen op basis van de beschikbare gegevens. In dat opzicht verbaast het de spreker dat de partij van mevrouw Céline Fremault zich bij de stemming over de tekst zal onthouden, omdat ze zich onvoldoende geïnformeerd acht, maar ze spreekt zich nu al uit voor de verplichte vaccinatie voordat er ook maar enig onderzoek of effectenstudie beschikbaar is. De aanpak van de pandemie moet worden verlopen volgens twee assen: efficiëntie (de maatregelen moeten echt bijdragen tot de bestrijding van het

l'on retrouve également dans les pays voisins (où elles sont également contestées avec plus ou moins de vigueur) : vaccination, port du masque, gestes barrières, télétravail, dépistage, suivi des contacts, identification et isolement des personnes contagieuses. Ces mesures ne s'accompagnent aucunement de la mise en place d'un État policier. Qui voudrait d'un contrôle permanent du respect de l'ensemble des règles ? Par exemple, si chacun convient qu'il y a lieu de contrôler la mise en application du télétravail, souhaite-t-on pour autant que l'inspection du travail passe chaque jour dans chaque entreprise ? Les pouvoirs publics doivent faire preuve de prudence et d'humilité face aux difficultés et aux inconnues, mais aussi de détermination : lorsqu'une mesure est décidée, elle doit être appliquée. Le message des autorités est donc sans ambiguïté : le CST doit être effectivement utilisé et contrôlé partout où il est prévu qu'il le soit. Est-il respecté toujours et partout ? Sans doute pas, mais il l'est dans la grande majorité des cas, comme le télétravail dans les entreprises ou le port du masque dans les transports en commun. D'ailleurs, s'agissant en particulier de l'horeca, l'orateur n'a pas fait personnellement l'expérience du relâchement évoqué par certains intervenants. Le ministre-président de la Région de Bruxelles-Capitale procède à la consolidation des chiffres des contrôles réalisés par les différentes zones de police et des amendes infligées pour non-respect du CST. Ils seront prochainement rendus publics.

Le CST a rempli son objectif premier, qui est d'éviter le débordement du système de soins de santé. Celui-ci, soumis à une forte pression, est fragilisé et le personnel est épuisé, physiquement et moralement, mais les patients continuent d'être pris en charge.

L'évaluation du dispositif est en cours. Comme cela a été dit, il est difficile d'en isoler les effets propres au sein du panel de mesures de réduction des risques sanitaires. Le Commissariat Corona du gouvernement devrait déposer son étude dans les prochains jours. Ce document, outre une évaluation du CST, proposera des outils pour étendre la couverture vaccinale. Des débats s'ensuivront qui détermineront les contours futurs de la gestion de la pandémie.

L'orateur espère que ces débats seront sereins et que leurs conclusions feront l'objet d'un large consensus, car les chamailleries politiques parasitent la cohésion et la cohérence de l'action publique. L'orateur rappelle à cet égard que le CST est d'application dans toutes les entités compétentes, avec des différences minimales, et que la plupart des formations politiques représentées dans cette commission y sont au pouvoir. Il est impossible d'anticiper la situation épidémiologique dans les prochains mois ; il conviendra de se positionner, le moment venu, en fonction des données disponibles. À cet égard, l'orateur s'étonne que la formation de Mme Céline Fremault s'abstienne sur le présent texte car elle s'estime insuffisamment informée, mais se prononce déjà en faveur de l'obligation vaccinale avant toute étude ou tout rapport d'incidence. La gestion de la pandémie doit être guidée par deux axes : l'efficacité (les mesures doivent réellement contribuer à la lutte contre le coronavirus) et la cohésion sociétale (les mesures doivent recueillir l'adhésion de

coronavirus) en maatschappelijke cohesie (de maatregelen moeten door de bevolking worden gesteund). De politieke verantwoordelijkheid voor de tweede as is collectief: politieke versnippering voedt maatschappelijke versnippering.

Wat de wettigheid van het CST betreft, bevestigen de door mevrouw Magali Plovie aangehaalde rechterlijke beslissingen dat het systeem een juridisch gezien goed ineen zit, onder voorbehoud van wat het Grondwettelijk Hof erover zal zeggen.

Aangezien het CST een instrument is om de gezondheidsrisico's te reduceren en de booster dosis van het vaccin vereist is om een goed beschermingsniveau te behouden, zou het logisch zijn dat de geldigheid van het CST op termijn daarvan zal afhangen, maar dan, in voorkomend geval, wel binnen een redelijke termijn nadat het boostervaccin ter beschikking van de algemene bevolking is gesteld.

De in de apotheken uitgevoerde sneltests worden in de databank geregistreerd en worden in aanmerking genomen voor het CST, net als de PCR-tests, maar dat kan natuurlijk niet gelden voor de zelftests die thuis worden afgenomen. Personen die een positieve zelftest afleggen *en* symptomen vertonen, moeten echter een PCR-test afleggen. Personen zonder symptomen krijgen niet langer een PCR-test, gelet op de forse stijging van het aantal besmettingen, om overbelasting van de testcentra en laboratoria te voorkomen.

Wat de ventilatie betreft, bestaan er plannen en steun voor de bedrijven, de scholen, de sector van het nachtleven en de culturele sector.

De versterking van de eerstelijnszorg blijft een prioriteit van deze regeerperiode: nooit eerder werden zoveel middelen uitgetrokken, nooit eerder werden zoveel medische centra erkend, nooit eerder werden zoveel lokale gezondheids- en welzijnscontracten gesloten... Het is de bedoeling dat de eerstelijnszorg sterker uit de huidige crisis komt, waaruit alle lessen moeten worden getrokken.

*
* *

De heer David Leisterh blijft bij zijn interpretatie van artikel 6 van de ordonnantie van 14 oktober 2021. Voor het overige werd de huidige tekst ingediend door het Verenigd College tijdens zijn vergadering van 22 december 2021, dus minder dan een maand vóór 14 januari 2022. Het wettelijke voorschrift werd in ieder geval niet gerespecteerd.

De heer Gilles Verstraeten zal de minister-president van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest schriftelijke vragen stellen over de cijfers betreffende de controles en boetes. Aangezien hij geen duidelijk antwoord heeft gekregen over de booster dosis als voorwaarde voor de geldigheid van het CST en hij twijfels blijft hebben over het systeem zelf, bevestigt de volksvertegenwoordiger dat hij zich bij de stemming zal onthouden.

Mevrouw Véronique Jamouille verduidelijkt haar eerdere uitspraken: zij staat volledig achter het CST, maar stemt alleen in met deze beperking van de vrijheden omdat zij ervan

la population). La responsabilité politique, par rapport à ce second axe, est collective : la fragmentation politique nourrit la fragmentation sociétale.

En ce qui concerne la légalité du CST : les décisions judiciaires citées par Mme Magali Plovie permettent d'affirmer la solidité juridique du dispositif, sous réserve de ce qu'en dira la Cour constitutionnelle.

Le CST étant un outil de réduction des risques sanitaires et la dose *booster* de vaccin étant requise pour conserver un bon niveau de protection, il serait logique que la validité du CST y soit subordonnée à terme – mais, le cas échéant, seulement dans un délai raisonnable après que la dose *booster* aura été rendue accessible à l'ensemble de la population.

Si les tests rapides réalisés en pharmacie sont enregistrés dans la base de données et entrent en ligne de compte pour le CST, au même titre que les tests PCR, il ne saurait évidemment en aller de même des autotests réalisés à domicile. Les personnes présentant un autotest positif *et* des symptômes doivent toutefois passer un test PCR. Les personnes asymptomatiques n'y ont plus accès, vu l'augmentation très forte du nombre de contaminations, pour parer à la saturation des centres de test et des laboratoires.

S'agissant de la ventilation : des plans et des aides sont en place pour les entreprises, les écoles, le secteur de la nuit et le secteur culturel.

Le renforcement de la première ligne de soins demeure une priorité de cette législature : jamais les moyens n'avaient été aussi élevés, jamais autant de maisons médicales n'avaient été agréées, jamais n'avaient été lancés des contrats locaux social-santé... L'objectif est que la première ligne de soins sorte renforcée de la crise actuelle, dont toutes les leçons doivent être tirées.

*
* *

M. David Leisterh maintient son interprétation de l'article 6 de l'ordonnance du 14 octobre 2021. Pour le surplus, le présent texte a été déposé par le Collège réuni le 22 décembre 2021, c'est-à-dire moins d'un mois avant le 14 janvier 2022. En tout état de cause, le prescrit légal n'a pas été respecté.

M. Gilles Verstraeten interrogera par écrit le ministre-président de la Région de Bruxelles-Capitale sur les chiffres des contrôles et des amendes. Comme il n'a pas reçu de réponse ferme sur la dose *booster* comme condition de validité du CST et qu'il demeure réservé à l'égard du dispositif même, le député confirme qu'il s'abstiendra.

Mme Véronique Jamouille clarifie ses propos antérieurs : elle soutient sans réserve le CST mais ne consent à cette restriction des libertés que parce qu'elle est convaincue de sa

overtuigd is dat dit in de huidige omstandigheden noodzakelijk is.

De heer Juan Benjumea Moreno is het niet eens met de beschuldiging van incoherentie: parlementair werk is niet alleen « ja » of « nee » stemmen; de bespreking moet de ontwikkeling van genuanceerde standpunten mogelijk maken. In tegenstelling tot andere omstreden maatregelen, zoals de verplichting tot het dragen van een mondkapje over het hele gewestelijke grondgebied of de avondklok, wordt het CST aan de parlementsleden voorgelegd en is een dergelijke discussie mogelijk. De spreker heeft dus de mogelijkheid zijn steun uit te spreken voor het CST, *op voorwaarde dat* het evenredigheidsbeginsel wordt geëerbiedigd. Aangezien hij van mening is dat dit momenteel het geval is (wat over drie maanden misschien niet meer zo is), zal hij voor de tekst stemmen. Het zou gemakkelijker zijn zich niet te verbinden en zijn toevlucht te nemen tot onthouding. Het commissielid voegt eraan toe dat zodra de bespreking voorbij is en de beslissing is genomen, de volksvertegenwoordigers de plicht hebben de naleving ervan aan te moedigen en de toepassing ervan te controleren. In dit geval zal hij met belangstelling kennis nemen van de cijfers die de minister-president van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest ongetwijfeld zal verstrekken.

Mevrouw Magali Plovie betreurt het dat er twee woorden uit haar betoog zijn gehaald, aangezien dat een geheel vormde. Het is geen gemakkelijke stemming vandaag, aangezien het gaat om het inperken van vrijheden, en we moeten de bescheidenheid hebben om te erkennen dat dit gebeurt in een context van onzekerheid, onder de druk van de urgentie. Niettemin acht zij het in de huidige omstandigheden en zonder vooruit te lopen op toekomstige ontwikkelingen (met name de rechterlijke uitspraken en aangekondigde studies) passend om voor de verlenging van het CST te stemmen, ook al doet zij dit slechts met tegenzin. Zij spreekt dus niet met twee tongen.

Mevrouw Khadija Zamouri heeft er geen moeite mee voor het ontwerp te stemmen, aangezien het CST ervoor zorgt dat mensen die naar restaurants, theaters enz. gaan, zo weinig mogelijk kans lopen besmet te worden met het coronavirus. Gezien de gezondheidssituatie is dit niet het moment om te aarzelen. Welke vrijheden rechtvaardigen de terughoudendheid van sommige sprekers? Het recht om te doen wat men wilt? Leven in een samenleving betekent zich om elkaar bekommeren; de uitoefening van mijn vrijheden mag anderen niet in gevaar brengen. De volksvertegenwoordigers moeten vertrouwen hebben in de adviesorganen die de regeringen adviseren. Als zij het nodig achten het CST te verlengen, moeten zij resoluut worden gevolgd. Later zal er altijd tijd zijn om het debat te heropenen in het licht van nieuwe gegevens.

Mevrouw Marie Nagy komt terug op het begrip vertrouwen: het vertrouwen van het publiek mag niet blind zijn; het moet ervan overtuigd zijn dat de genomen beslissing de juiste is. Ook verzoekt de spreker het Verenigd College een oplossing te vinden voor het opnemen van zelftests in het CST, waarvan de geldigheid moet worden opgeschort voor personen die positief testen, maar asymptomatisch zijn. De volksvertegenwoordigster vindt het misplaatst om van een « politiestaat » te spreken wanneer men oproept tot meer controles: de daadwerkelijke toepassing van democratisch vastgestelde regels is een basis voor het samenleven. Het ontbreken van

nécessité dans les circonstances actuelles.

M. Juan Benjumea Moreno récuse l'accusation d'incohérence : le travail parlementaire ne se réduit pas à voter « oui » ou « non » ; la discussion doit permettre de développer des positions nuancées. Contrairement à d'autres mesures contestées comme l'obligation du port du masque sur l'ensemble du territoire régional ou le couvre-feu, le CST est soumis aux parlementaires et une telle discussion est possible. L'orateur a donc l'opportunité d'exprimer qu'il est favorable au CST à *condition que* le principe de proportionnalité soit respecté. Comme il estime que c'est le cas à l'heure actuelle (ce qui ne sera peut-être plus vrai dans trois mois), il votera en faveur du texte. Il serait plus facile de ne pas s'engager et de se réfugier dans l'abstention. Le commissaire ajoute qu'une fois la discussion close et la décision prise, les députés ont le devoir d'en encourager le respect et d'en contrôler l'application. En l'espèce, il prendra connaissance avec intérêt des chiffres que ne manquera sûrement pas de fournir le ministre-président de la Région de Bruxelles-Capitale.

Mme Magali Plovie regrette qu'on ait monté en épingle deux mots de son intervention, celle-ci formant un tout. Il ne s'agit pas aujourd'hui d'un vote facile, puisqu'il est question de restreindre des libertés, et il faut avoir l'humilité de reconnaître qu'il intervient dans un contexte d'incertitude, sous la pression de l'urgence. Néanmoins, dans les circonstances actuelles et sans préjudice des évolutions futures (notamment les décisions de justice et les études annoncées), voter pour la prolongation du CST lui paraît opportun, même si elle ne s'y résout en effet qu'à contrecœur. Il n'y a donc pas de double discours dans son chef.

Mme Khadija Zamouri n'éprouve quant à elle aucune difficulté à voter en faveur du projet à l'examen car le CST garantit que les personnes qui se rendent au restaurant, au théâtre, etc., courent aussi peu de risque que possible d'être contaminées par le coronavirus. Vu la situation sanitaire, ce n'est pas le moment d'hésiter. Quelles libertés justifient les réticences de certains préopinants ? Celle de faire ce que l'on veut ? La vie en société implique que l'on se soucie les uns des autres ; l'exercice de mes libertés ne doit pas mettre autrui en danger. Les députés doivent avoir confiance en les instances d'avis qui conseillent les gouvernements. Si elles jugent pertinent de prolonger l'extension du CST, il faut les suivre résolument. Il sera toujours temps ensuite de rouvrir les débats, à la lumière de données nouvelles.

Mme Marie Nagy revient sur la notion de confiance : celle du public ne doit pas être aveugle ; il doit être convaincu que la décision prise est la bonne. L'oratrice invite également le Collège réuni à résoudre la question de la prise en compte des autotests pour le CST, dont la validité devrait pouvoir être suspendue pour les personnes positives mais asymptomatiques. La députée trouve malvenu de parler d'« État policier » lorsqu'on demande de renforcer les contrôles : l'application effective des règles démocratiquement adoptées est un fondement du vivre-ensemble. L'absence de chiffres sur les contrôles et les amendes ôte d'ailleurs de sa

cijfers over de controles en boetes holt de stemming van vandaag overigens uit. Indien het niet mogelijk is de naleving van het CST te allen tijde en overal te controleren, bestaat het alternatief erin het draagvlak voor dit instrument te versterken. Welke maatregelen zijn daartoe genomen?

Mevrouw Céline Fremault prijst de eerlijkheid van de volksvertegenwoordigers van de meerderheid die hun twijfels hebben toegegeven en genuanceerde standpunten naar voren hebben gebracht. Zij herhaalt dat zij het betreurt dat de verenigde Vergadering niet meer heeft gedaan om toezicht te houden op de uitvoering van het CST en om volledige antwoorden te krijgen op nog openstaande vragen. Om zich met kennis van zaken te kunnen uitspreken over de voorliggende verlenging van het CST, zouden de parlementaire werkzaamheden idealiter moeten worden opgeschort totdat de minister-president van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest de cijfers verstrekt over de controles en boetes. Zonder deze transparantie stemmen de volksvertegenwoordigers zonder de werkelijke grenzen van het instrument te kennen en worden zij gereduceerd tot knoppendrukkers.

De heer Jan Busselen vindt het weinig overtuigend om de invoering van het CST in België te rechtvaardigen door het voorbeeld van de buurlanden aan te halen. Sommige van deze landen tonen bovendien aan dat een andere, meer collectieve en inclusieve strategie mogelijk is: bijvoorbeeld Portugal, waar een groot draagvlak bestaat voor de maatregelen, zonder politie op elke hoek van de straat, omdat zij op nationale schaal uniform zijn (de machtsniveaus spelen elkaar niet de zwartepiet toe zoals hier) en de overheid de verantwoordelijkheid ervoor op zich neemt in plaats van ze af te wentelen op de individuele personen (bijvoorbeeld door gratis zelftests uit te delen). Tot slot is de volksvertegenwoordiger er niet van overtuigd dat de lessen van de crisis zijn geleerd: hij ziet geen versnelling in de versterking van de eerstelijnszorg en heeft geen weet van concrete maatregelen op het gebied van ventilatie. Volgens de spreker heeft het CST hetzelfde doel als de verhoging van de vaccinatiegraad, waarvan de farmaceutische industrie profiteert, en de regelmatige productie van zelftests, waarvan de grote distributiebedrijven profiteren.

De heer Alain Maron, lid van het Verenigd College, verduidelijkt dat hij niet heeft gezegd dat België het CST invoerde omdat zijn buurlanden dat doen; hij heeft er alleen op gewezen dat het scala van maatregelen ter bestrijding van de pandemie van land tot land vrij gelijklopend is. Bovendien passen sommige van hen geen instrument van het type 'gezondheidspas' toe.

Wat de steun voor de eerstelijnszorg betreft, wordt verwezen naar de recente begrotingsdebatten.

De ventilatie in de culturele sector of in scholen valt in de eerste plaats onder de verantwoordelijkheid van de Gemeenschappen.

Wat de gratis zelftests betreft: ter herinnering: in het Brussels Gewest zijn PCR-tests zonder voorschrift en gratis verkrijgbaar (wat een zware financiële last betekent, gedeeld door de Brusselse en de federale overheid). De begunstigen van de verhoogde tegemoetkoming – die een groot deel van

substance au vote d'aujourd'hui. S'il n'est pas possible de contrôler en tout temps et en tout lieu le respect du CST, l'alternative est de renforcer l'adhésion à ce dispositif. Quelles mesures sont prises à cet effet ?

Mme Céline Fremault salue l'honnêteté des députés de la majorité qui ont avoué leurs doutes et exprimé des positions nuancées. Elle réitère le regret que l'Assemblée réunie n'ait pas fait davantage pour contrôler la mise en œuvre du CST et obtenir des réponses complètes aux questions qui restent en suspens. Pour se prononcer en pleine connaissance de cause sur la prolongation en projet du CST, il conviendrait idéalement de suspendre les travaux parlementaires jusqu'à ce que le ministre-président de la Région de Bruxelles-Capitale fournissent les chiffres sur les contrôles et les amendes. À défaut de cette transparence, les députés votent sans connaître les limites réelles du dispositif et sont réduits au rôle de presse-bouton.

M. Jan Busselen trouve peu convaincant de justifier la mise en place du CST en Belgique en arguant de l'exemple des pays voisins. Certains de ces pays démontrent en outre qu'une autre stratégie, plus collective et inclusive, est possible : ainsi du Portugal, où l'adhésion aux mesures est très forte, sans policiers à tous les coins de rue, car elles sont uniformes à l'échelle nationale (les niveaux de pouvoir ne s'y renvoient pas la balle comme ici) et que les autorités publiques en assument la responsabilité plutôt que de la faire peser sur les individus (par exemple en distribuant des autotests gratuits). Enfin, le député n'est pas certain que les leçons de la crise aient bien été tirées : il n'aperçoit aucune accélération dans le renforcement de la première ligne de soins et n'a pas connaissance de mesures concrètes en matière de ventilation. Pour l'orateur, le CST a partie liée avec l'augmentation du taux de vaccination, qui profite à l'industrie pharmaceutique, et la réalisation régulière d'autotests, qui profite à la grande distribution.

M. Alain Maron, membre du Collège réuni, précise qu'il n'a pas dit que la Belgique mettait en œuvre le CST parce que ses voisins le font ; il a seulement souligné que le panel des mesures de lutte contre la pandémie était assez semblable d'un pays à l'autre. D'ailleurs, certains d'entre eux n'appliquent pas de dispositif du type 'passe sanitaire'.

Sur le soutien à la première ligne de soins, il est renvoyé aux récents débats budgétaires.

La ventilation des locaux dans le secteur culturel ou dans les écoles relève au premier chef de la compétence des Communautés.

En ce qui concerne la gratuité des autotests : pour rappel, en Région bruxelloise, les tests PCR sont accessibles sans ordonnance et gratuits (ce qui représente pour les pouvoirs publics une charge financière lourde, partagée entre les autorités bruxelloises et fédérales). Les bénéficiaires de l'inter-

de Brusselse bevolking uitmaken – kunnen in de apotheek twee zelftests per week verkrijgen, voor de prijs van één euro per stuk (dankzij de medefinanciering van het RIZIV). De reden waarom ze ook in supermarkten verkrijgbaar zijn, is om ze toegankelijker en goedkoper te maken. De apotheken hebben net aangekondigd dat zij ook de prijs zullen verlagen. De spreker zal blijven pleiten voor gratis zelftests, des te meer als die een centrale rol spelen in de preventiestrategie.

III. Artikelsgewijze bespreking en stemmingen

Artikelen 1 tot 3

Deze artikelen lokken geen enkele commentaar uit.

Stemmingen

Artikel 1 wordt aangenomen bij eenparigheid van de 13 aanwezige leden.

Artikelen 2 en 3 worden aangenomen met 8 stemmen tegen 1, bij 4 onthoudingen.

IV. Stemming over het geheel van het ontwerp van ordonnantie

Het ontwerp van ordonnantie wordt in zijn geheel aangenomen met 8 stemmen tegen 1, bij 4 onthoudingen.

– *Vertrouwen wordt geschonken aan de rapporteur voor het opstellen van het verslag.*

De Rapporteur

Khadija ZAMOURI

De Voorzitter

Ibrahim DÖNMEZ

vention majorée – qui représentent une part importante de la population bruxelloise – peuvent obtenir deux autotests par semaine en pharmacie, au prix d'un euro la pièce (grâce à un cofinancement de l'INAMI). S'ils sont également en vente dans les supermarchés, c'est en vue de les rendre plus accessibles et moins chers. Les pharmacies viennent d'annoncer qu'elles vont aussi en baisser le prix. L'orateur continuera de plaider en faveur de la gratuité des autotests, *a fortiori* s'ils jouent un rôle central dans la stratégie de prévention.

III. Discussion des articles et votes

Articles 1er à 3

Ces articles ne suscitent aucun commentaire.

Votes

L'article 1er est adopté à l'unanimité des 13 membres présents.

Les articles 2 et 3 sont adoptés par 8 voix contre 1 et 4 abstentions.

IV. Vote sur l'ensemble du projet d'ordonnance

L'ensemble du projet d'ordonnance est adopté par 8 voix contre 1 et 4 abstentions.

– *Confiance est faite à la rapporteuse pour la rédaction du rapport.*

La Rapporteuse

Khadija ZAMOURI

Le Président

Ibrahim DÖNMEZ